

Høringsnotat

27. januar 2014

**Forslag om endring av lov 2. juni 1989 nr. 27 om omsetning av alkoholholdig drikk
mv. (alkoholloven)**

– åpningsdager for salg av alkoholholdig drikk mv.

Høringsfrist 28. april 2014

1	Oversikt over høringsnotatets forslag.....	3
2	Bakgrunn	3
3	Gjeldende rett	3
4	Departementets vurdering.....	4
4.1	Åpningsdager	4
4.2	Tidspunkt for utlevering	5
5	Økonomiske og administrative konsekvenser	6
6	Merknader til lovforslaget	6
7	Lovforslaget.....	7

1 Oversikt over høringsnotatets forslag

I høringsnotatet her foreslås det å åpne for at AS Vinmonopolet kan holde sine butikker åpne jul-, nyttårs-, påske- og pinseaften. Det foreslås videre å åpne for salg av alkoholholdig drikk fra AS Vinmonopolet og dagligvarebutikker på valgdager og dager for folkeavstemning.

Høringsinstansene blir videre bedt om å vurdere om det bør gjøres endringer i regelverket for når det kan skje utlevering av alkoholholdig drikk bestilt via internett eller telefon fra AS Vinmonopolet.

2 Bakgrunn

Bevillingsordningene og statlige rammer for når omsetning av alkoholholdig drikk kan finne sted, er sentrale virkemidler i alkoholpolitikken, da begrensninger i tilgjengeligheten er av de mest effektive virkemidlene for å redusere skader fra alkoholbruk.

Tilgjengelighetsbegrensninger i form av at salg krever bevilling og at bevillingshaver må forholde seg til statlige og kommunale rammer for utøvelse av bevillingen, er derfor viktige og nødvendige.

Detaljene rundt hvordan disse rammene skal utformes, må imidlertid vurderes når det oppstår behov for det. For et par år tilbake var det en bred debatt om skjenketidene. Det ble da avklart at det var politisk flertall for at vi fortsatt skal ha statlige normal- og maksimaltider for skjenking av alkoholholdig drikk, og at disse ikke skulle endres.

Senere har vi fått en debatt om det er behov for å endre bestemmelsene som gir forbud mot salg på enkelte dager. Ikke minst er det reist spørsmål ved om det er hensiktsmessig å ha ulike regler for dagligvarebutikkene og Vinmonopolet.

3 Gjeldende rett

De statlige rammene for når salg av alkoholholdig drikk kan skje, er gitt i alkoholloven § 3-4 for salg av drikk over 4,7 volumprosent fra AS Vinmonopolet og i alkoholloven § 3-7 for salg av alkoholholdig drikk som inneholder høyst 4,7 volumprosent alkohol i dagligvarehandelen.

Bestemmelsene om hvilke dager det ikke er tillatt å selge alkoholholdig drikk, finner vi i bestemmelsenes tredje ledd.

For salg av øl og annen alkoholholdig drikk som inneholder 4,7 volumprosent alkohol eller mindre, gjelder følgende:

”Salg og utlevering av drikk som nevnt i første ledd skal ikke skje på søn- og helligdager, 1. og 17. mai, og på stemmedagene for stortingsvalg, fylkestingsvalg, kommunestyrevalg og folkeavstemning vedtatt ved lov.”

For AS Vinmonopolet gjelder følgende bestemmelse:

”Salg fra AS Vinmonopolets utsalg er forbudt på søn- og helligdager, 1. og 17. mai, jul-, nyttårs-, påske- og pinseaften og på stemmedagene for stortingsvalg, fylkestingsvalg, kommunestyrevalg og på folkeavstemning vedtatt ved lov.”

Reglene er sammenfallende, med det unntak at salg på jul-, nyttårs-, påske- og pinseaften er tillatt for øl og annen alkoholholdig drikk som inneholder 4,7 volumprosent eller mindre, mens det er forbudt å selge sterkere drikker disse dagene.

Tidligere hadde man også bestemmelser som forbød skjenking av brennevin på enkelte dager, men disse er nå opphevet, jf. Ot.prp. nr. 86 (2003–2004).

Vinmonopolet kan inngå avtale med transportører om å levere ut varer bestilt via telefon og nettbutikk. Vinmonopolet har i dag en distribusjonsavtale med Posten om levering av slik alkoholholdig drikk via postkontor, post i butikk og ved hjemkjøring. Utlevering må skje innenfor Vinmonopolets åpningsdager og -tider, som etter loven § 3-4 kan være mellom klokken 08.30 og 18.00 på hverdager og klokken 08.30 og 15.00 på lørdager. Kravet til utleveringstider er tatt inn i distribusjonsavtalen.

Alkoholoven § 2-5 første ledd gir tidsbegrensninger for utlevering av alkoholholdig drikk ved privat innførsel. Begrensningene tilsvarer bestemmelsene for salg fra Vinmonopolet, slik at det er forbudt med salg på jul-, nyttårs-, påske- og pinseaften, samt på valg- og folkeavstemningsdager, og slik at utlevering må skje innenfor tider som tilsvarer de maksimale åpningstider for AS Vinmonopolet.

4 Departementets vurdering

4.1 Åpningsdager

Bakgrunnen for forbudene mot salg på jul-, nyttårs-, påske- og pinseaften og forbud mot salg på valg- og folkeavstemningsdager er at tilgjengelighetsbegrensninger virker hemmende på forbruket som igjen påvirker skadeomfanget. At forbudene gjelder de nevnte dager har kulturelle og historiske begrunnelser.

Etter departementets oppfatning har tiden løpt fra forbudet mot salg på valgdagene. Formålet med forbudet var å understreke det høytidelige ved valghandlingen og å forebygge at personer møter beruset opp for å avgi stemme. Imidlertid vil departementet peke på at skjenkeforbudet for brennevin på valgdager allerede er opphevet, og at det uansett omsettes alkohol på valgdagen. Videre skal det påpekes at dagens valgordning innebærer at svært mange forhåndsstemmer. Forbud mot alkoholsalg på valgdagen blir dermed en symbolregel uten særlig faktisk innhold.

Når det gjelder jul-, nyttårs-, påske- og pinseaften stiller saken seg noe annerledes. Dagene er knyttet til høytider og for mange til langfri, perioder hvor vi vet at det konsumeres mye alkohol og hvor behovet for beskyttelse kan være ekstra stort. På den annen side må det kunne legges til grunn at å åpne for salg fra Vinmonopolet på disse

dagene, bare vil ha marginale alkoholpolitiske konsekvenser, ikke minst fordi salg av øl mv. fra dagligvarehandelen uansett er tillatt disse dagene.

Flere åpningsdager vil påvirke kostnadene til Vinmonopolet, og det er ikke gitt at endringen totalt sett vil innebære en positiv økonomisk gevinst for AS Vinmonopolet. Flere åpningsdager vil også ha konsekvenser av personalpolitisk art, jf. blant annet at monopolets ansatte per i dag har tariffestet fri på jul-, nyttårs-, påske- og pinseften. Se nærmere under administrative og økonomiske konsekvenser i punkt 5.

Departementet skal bemerke at oppheving av forbudet mot salg disse dagene ikke automatisk vil føre til åpne butikker. Innenfor de rammene alkoholloven setter, er det opp til kommunene å vurdere hvilke salgstider de vil tillate. Også butikkene og Vinmonopolet må vurdere hva slags åpningstider og -dager som er ønskelige når de søker om bevilling. Når det gjelder det statlig eide Vinmonopolet, bør de faktiske åpningsdagene besluttes av Vinmonopolet selv i samråd med eier. I vurderingene må blant annet personalpolitiske og bedriftsøkonomiske hensyn inngå.

4.2 Tidspunkt for utlevering

Det er stilt spørsmål ved om det er hensiktsmessig å holde på regelen om at Posten og eventuelle andre utleverere AS Vinmonopolet måtte inngå avtale med, må holde seg til Vinmonopolets åpningstider ved utlevering av alkoholholdig drikk. Dette gjelder både der varene hentes på postkontor/post i butikk og der varene leveres ut av Posten.

Det kan hevdes at det er upraktisk at Posten ikke kan levere ut i den åpningstiden de leverer ut andre varer. Merk imidlertid at post i butikk uansett i en del tilfeller har andre åpningstider enn vertsbutikken. Ulike åpningstider for ulike serviceoppgaver under samme tak er derfor ikke unikt for utlevering av alkoholholdig drikk.

Bakgrunnen for dagens ordning tilsvarer begrunnelsen for bestemmelsen om åpningstidene til Vinmonopolet: Begrensede åpningstider begrenser tilgjengeligheten, noe som påvirker konsum og skadeomfang i positiv retning.

Ved utleveringer etter bestilling til Vinmonopolet per telefon eller internett, går det imidlertid noe tid mellom bestilling og utlevering. Dette innebærer at vi ikke i samme grad som ved kjøp i fysiske butikker vil snakke om impuls kjøp. Slik sett slår begrunnelsen bak tidsbegrensningen ikke til i like stor grad som for fysiske utsalg. Dette taler for å endre ordningen slik at utlevering ikke begrenses av Vinmonopolets åpningstider. På den annen side skal det påpekes at utviklingen går i retning av stadig kortere utleveringstid for varer bestilt på nett, noe som svekker argumentasjonen over.

Departementet ber om høringsinstansenes syn på om ordningen for utlevering bør endres. Dersom utlevering ikke lenger skal begrenses av Vinmonopolets åpningstider, ber departementet om høringsinstansenes syn på om utleverer i prinsippet bør stilles fritt til å foreta utlevering hele døgnet eller om det bør settes andre tidsbegrensninger, for eksempel tilsvarende salgstidene for øl, slik at adgangen ble utvidet til kl. 20.00 på hverdager og til kl. 18.00 på lørdager.

Det blir videre spørsmål om en ev. endring for AS Vinmonopolet bør følges av tilsvarende endring for adgangen til utlevering av privatimportert vare, jf. at det også her er en annen enn selger som utleverer varen. Departementet ber om høringsinstansenes syn også på dette.

5 Økonomiske og administrative konsekvenser

Åpning for salg av alkohol på jul-, nyttårs-, påske- og pinseften, samt dager for valg og folkeavstemning, vil innebære administrative og økonomiske konsekvenser for AS Vinmonopolet. Det må antas at flere åpningsdager vil føre til noe mersalg, men de ekstra dagene vil også ta salg fra øvrige salgsdager. Dette påvirker behovet for bemanning og de totale kostnadene til AS Vinmonopolet, og det er ikke gitt at endringen totalt sett vil innebære en positiv økonomisk gevinst for AS Vinmonopolet.

I tillegg er det slik at Vinmonopolets ansatte har tariffestet at de har fri jul-, nyttårs-, påske- og pinseften. Å åpne butikkene disse dagene, vil kreve forhandlinger og løsninger med fagforeningene, og vil uansett medføre konsekvenser for de ansatte i form av ugunstig arbeidstid. Dessuten er det slik at Vinmonopolet har utfordringer knyttet til ufrivillig deltid fordi mange handler i tilknytning til helgene. Åpning de aktuelle dagene vil kunne forsterke dette.

I denne forbindelse minnes det imidlertid om at det i prinsippet vil være AS Vinmonopolet som, i samråd med eier, vurderer om utvidet adgang til salg skal utnyttes, jf. ovenfor under punkt 4.1.

Åpning for salg av alkohol i dagligvarehandelen på valgdager vil imidlertid ikke antas å medføre særlige økonomiske eller administrative konsekvenser for dagligvarehandelen. Butikkene er uansett åpne disse dagene, og det vil heller være slik at en lovending her vil føre til redusert behov for å informere om at alkohol ikke kan selges denne dagen.

Eventuell endring av tidsinnskrenkningene for utlevering av alkoholholdig drikk vil være en forenkling for utleverere, og vil ikke innebære økonomiske eller administrative konsekvenser av betydning.

6 Merknader til lovforslaget

Merknader til forslagene om endringer i lov 2. juni 1989 nr. 27 om omsetning av alkoholholdig drikk mv:

Til § 2-5 andre ledd:

Bestemmelsen angir hvilke dager det er forbudt å utlevere alkoholholdig drikk ved privatimport. Bestemmelsen er endret slik at den ikke lenger omfatter jul-, nyttårs-, påske- og pinseften og stemmedagene for stortingsvalg, fylkestingsvalg, kommunestyrevalg og folkeavstemning vedtatt ved lov. Etter dette er det kun på søn- og helligdager samt på 1.

og 17. mai at utlevering er forbudt, noe som tilsvarer bestemmelsene i §§ 3-4 og 3-7 om salg av alkoholholdig drikk.

Til § 3-4 tredje ledd:

Bestemmelsen angir hvilke dager det er forbudt å selge alkoholholdig drikk fra AS Vinmonopolets utsalg. Bestemmelsen er endret slik at den ikke lenger omfatter jul-, nyttårs-, påske- og pinseaften og stemmedagene for stortingsvalg, fylkestingsvalg, kommunestyrevalg og folkeavstemning vedtatt ved lov. Etter dette er det kun på søn- og helligdager samt på 1. og 17. mai at salg er forbudt, noe som tilsvarer bestemmelsen i § 3-7 om salg av alkoholholdig drikk som inneholder 4,7 volumprosent alkohol eller mindre.

Til § 3-7 tredje ledd:

Bestemmelsen angir hvilke dager det er forbudt å selge alkoholholdig drikk som inneholder 4,7 volumprosent alkohol eller mindre fra innehaver av kommunal salgsbevilling. Bestemmelsen er endret slik at den ikke lenger omfatter jul-, nyttårs-, påske- og pinseaften. Etter dette er det kun på søn- og helligdager samt på 1. og 17. mai at salg er forbudt, noe som tilsvarer bestemmelsen i § 3-4 om salg av sterkere alkoholholdig drikk fra AS Vinmonopolet.

7 Lovforslaget

I lov 2. juni 1989 nr. 27 om omsetning av alkoholholdig drikk mv. gjøres følgende endringer:

§ 2-5 andre ledd skal lyde:

Utlevering av alkoholholdig drikk ved privat innførsel er forbudt på søn- og helligdager, 1. og 17. mai.

§ 3-4 tredje ledd skal lyde:

Salg fra AS Vinmonopolets utsalg er forbudt på søn- og helligdager, 1. og 17. mai.

§ 3-7 tredje ledd skal lyde:

Salg og utlevering av drikk som nevnt i første ledd skal ikke skje på søn- og helligdager, 1. og 17. mai.